

SUN Zİ (SUN TZU)

SAVAŞ SANATI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ÇİNCE ASLINDAN ÇEVİRENLER:
PULAT OTKAN - GİRAY FİDAN

Genel Yayın: 3137

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ALI YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

SUN Zİ (SUN TZU)
SAVAŞ SANATI

ÖZGÜN ADI
BİNG FA

ÇİNÇE ASLINDAN ÇEVİRENLER
PROF. DR. PULAT OTKAN - DOÇ. DR. GİRAY FIDAN

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM, EKİM 2014, İSTANBUL
IV. BASIM, KASIM 2015, İSTANBUL

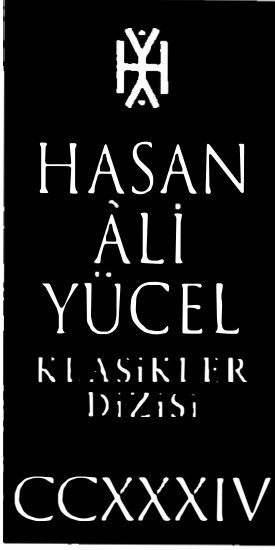
ISBN 978-605-332-269-6 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
AYHAN MATBAASI

MAHMUTBEY MAH. DEVEKALDIRIMI CAD. GELİNCİK SOK. NO: 6 KAT: 3
BAĞCILAR İSTANBUL
TEL: (0212) 445 32 38 FAX: (0212) 445 05 63
SERTİFİKA NO: 22749

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

SUN Zİ
(SUN TZU)
SAVAŞ SANATI

ÇİNCE ASLINDAN ÇEVİRENLER:
PROF. DR. PULAT OTKAN - DOÇ. DR. GİRAY FİDAN

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Sunuş	vii
Sun Zi ve Eseri Hakkında	ix
Hesaplama	1
Savaş	5
Taktik Saldırı	7
Duruş (Konuşlanış)	11
Güç (Vaziyet)	13
Zayıflık–Güçlülük	15
Harekât	19
Dokuz Değişken: Binbir Olasılık	23
Orduyu Harekete Geçirme (Yürüyüş)	25
Arazi	29
Dokuz Arazi	33
Ateşle Saldırı	39
Casus Kullanma	41

Sunuş

Hayat aslında sevinç ve hüznün bir karışımı. Bu çeviri çalışması büyük bir sevinç ve heyecan ile başlamıştı. Bir taraftan hocamın güveni ve ilgisi beni mutlu etmişken, diğer taraftan stratejik düşünce açısından önemli bir kitabın Türkçeye çevrilmesine küçük de olsa bir katkımın olması beni heyecanlandırmıştı. Bu duygular içinde projeye katılmıştım. Ancak çeviriyi tamamlayamadan Pulat Hoca'mı kaybetmenin üzüntüsüne gark oldum.

Hocam Pulat Otkan her türlü gündelik işten kendisini soyutlayarak Çin Tarihi, Türk Tarihi ve Çin Felsefesi alanlarına yoğunlaşmıştı. Temel akademik ve teorik ilgisi eski Çin metinlerinde Türk tarihi ve kültürünü aramak, bulmak ve anlatmaya yönelmişti. Çeşitli makaleler yazıp çeviriler yaparak Türk tarihinin karanlıkta kalan yüzünü eski Çin metinlerinden yararlanarak aydınlatmayı hedeflemişti. Diğer yandan sahip olduğu derin Çince ve Japonca bilgisiyle tarihin ve kültürün temellerine inerek oradan günümüze ışık tutmayı gaye edinmişti. O coğrafyanın başlıca temel yapıtlarının Türkçeye özgün dillerinden kazandırılmasına fazlasıyla önem veriyordu. “Savaş Sanatı” bu düşünceyle çevrilmeye başlandı.

Elinizdeki bu eser Pulat Hoca'mın çalışmasının bir ürünüdür ve benim hesaba katılmayacak kadar küçük olan katkım onun bana gösterdiği büyüklüğün bir sonucudur.

Giray Fidan, Ankara - 2014

Sun Zi ve Eseri Hakkında

Sun Zi tarafından yazılan “Savaş Sanatı” insanlık tarihinin en eski ve üzerinde en fazla araştırma ve tartışma yapılmış strateji eseridir. Eserin geçmişi Çin’in Savaşan Beylikler dönemine (MÖ 403 - MÖ 221) kadar uzanmaktadır. Zhou Hanedanı MÖ 1046 - MÖ 221 tarihleri arasında hüküm sürmüştür. Zhou kültürünün çok dilli, çok milletli bir kültür olduğu ve bu farklılıkların bir sentezi olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir.¹ Hanedan iki dönemde incelenir. Birinci dönem Batı Zhou (MÖ 1046 - MÖ 771) ve ikinci dönem Doğu Zhou (MÖ 771 - MÖ 221). Doğu Zhou dönemi hanedanın merkezî otoritesinin zayıfladığı ve kontrolü neredeyse tamamen kaybettiği, sadece sembolik bir gücünün kaldığı uzun bir dönemdir. Doğu Zhou yönetiminin ilk dönemi (MÖ 771 - MÖ 481) Lu Beyliği’nin tarih kayıtlarının ismi olan İlkbahar-Sonbahar dönemi ile anılmaktadır. Bu dönemde Zhou Beylikleri adı verilen 148 küçük devletin olduğu düşünülmektedir. Bu beylikler arasında 15’inin görece büyük olduğu anlaşılmaktadır.² Savaşan Beylikler bu dö-

1 Eberhard, Wolfram, “Çin Tarihi”, sayfa 33-36.

2 Loewe, Michael - Shaughnessy, Edward L., “The Cambridge History of Ancient China”, sayfa 547.

nemin hemen ardından gelmektedir. Qin Hanedanı'nın MÖ 221'de Çin'i tamamen kontrolü altına almasından önce birçok beyliğin hüküm sürdüğü ülke, siyasi birlik ve merkezî otoritenin bir türlü tesis edilemediği çok uzun bir dönem yaşamıştır.

Merkezî otorite ve birliğin tesis edilememesi, birçok mücadele ve savaşı da beraberinde getirmiştir. İlk bakışta olumsuz olarak görülebilecek bu koşullar diğer taraftan Çin tarihinin felsefe, edebiyat ve düşünce açısından en zengin döneminin şartlarını oluşturmuştur. Yang Qian Ru bu dönemi Çin siyasal düşüncesi ve felsefesi açısından şöyle değerlendirmektedir: “Qin öncesi beylikleri kendi güvenliklerini sağlamak, merkezî yönetimi elinde tutan Zhou Hanedanı ve diğer beyliklerle ilişkilerini sürdürmek için politika ve diplomasi alanlarında birikime ihtiyaç duymaktaydılar. Bu karmaşık ortam ve bir tür uluslararası ilişkiler sistemi olan beylikler arasındaki ilişkiler, bu ilişkilerin siyaset felsefesinin oluşturulması için düşünürlere uygun ortam hazırlamıştır. Qin öncesi düşünürlere devletin nasıl yönetilmesi gerektiği, diplomasinin nasıl yürütülmesi gerektiği ve askerî stratejiler konusunda kitaplar yazmış, gelişmiş teorilerini ve fikirlerini farklı yöneticilere sunabilmişlerdir.”³

Sun Zi'nin Hayatı

Sun Zi hakkında bildiklerimiz tarih kayıtlarında bulunan bazı bölümler dışında oldukça kısıtlıdır. Sun Zi'nin doğum ve ölüm tarihleri tam olarak bilinmemektedir. İlkbahar-Sonbahar döneminin sonunda MÖ 6. yüzyılın ortasında doğduğu düşünülmektedir. Gerçek adının Sun Wu olduğu ve kuzeydeki güçlü Qi Beyliği'nde dünyaya

3 Yan Xue Tong (2011), “Ancient Chinese Thought Modern Chinese Power”, Princeton University Press, sayfa 4.

geldiği bilinmektedir. Günümüzdeki Shan Dong eyaletinin bulunduğu bölgede hüküm sürmekte olan Qi Beyliği komşusu olan diğer beyliklerle mücadele halindedir. Sun Zi güneydeki Wu Beyliği'ne gider ve dönemin beyi He Lu'nun hizmetine girer. Ölümünden sonra yazmış olduğu eserin ünü katlanarak büyümüştür.

Si Ma Qian'ın "Tarihçinin Kayıtları" Eserinde Sun Zi

Han Hanedanı döneminde yaşamış olan Çinli tarihçi Si Ma Qian tarafından yazılmış olan "Tarihçinin Kayıtları" adlı eserde Sun Zi ile ilgili bir bölüm de yer almaktadır. Bu bölüm Sun Zi ile He Lu arasında geçen ilginç bir olayı nakletmektedir.

"Tarihçinin Kayıtları" (Shi Ji) Bölüm 65

Sun Zi, Qi Beyliği'ndendir.

Wu hükümdarı He Lu ile "Savaş Sanatı" sayesinde görüşür.

He Lu der ki: "Senin on üç bölümlük eserini okudum, benim için küçük bir deneme talimi yaptırabilir misin?"

Ona der ki: "Elbette."

He Lu Der ki: "Bu denemeyi kadınlarla yapabilir misin?"

Der ki: "Elbette."

İzin verilince sarayın en güzel kadınlarından yüz sekseni getirilir.

Sun Zi onları ikiye ayırır, hükümdarın en gözde iki cariyesini iki takımın başına komutan yapar, ellerine birer silah verir.

Der ki: "Sizler sağ ve solunuzu, arkanızı ve önünüzü biliyor musunuz?"

Kadınlar der ki: "Biliyoruz."

Sun Zi der ki: “İleri adım atmak için öne bakacak ve adım atacaksınız; sola dönmek için sol kolunuza bakacak, sağa dönmek için sağ kolunuza bakacaksınız, geri adım atmak için arkaya bakacak ve adım atacaksınız.”

Kadınlar der ki: “Evet.”

Talimatları bildirdikten sonra [kadınlar] [ellerine] silahlarını alırlar ve emrini verir.

Davullar sağa dönüş emri için çalınır, kadınlar kahkahalarla gülmeye başlar.

Sun Zi der ki: “Talimatlar açık değilse, emirler anlaşılmıyorsa, bu komutanın suçudur.”

Davullar tekrar sola dönüş emri için çalınır, kadınlar tekrar kahkahalarla gülerler.

Sun Zi der ki: “Talimatlar açık değilse, emirler anlaşılmıyorsa, bu komutanın suçudur; fakat talimat ve emirler açık ve net olduğu halde kurala uyulmuyorsa, bu takım komutanlarının suçudur. Öyleyse sağ ve sol takım komutanlarının kellelerini istiyorum.”

Wu hükümdarı yukarıdan olanları seyretmektedir, gözde cariyelerinin idam emrini duyunca çok şaşırır ve gizlice emir verir: “Hükümdar komutanın maharetini anlamıştır. Bu iki cariyeye olmazsa yemeğin tadını dahi alamaz, idam etmemeni ister.”

Sun Zi der ki: “Hizmetkârınız sizin tarafınızdan komutan atanmıştır, savaşta iken komutan, hükümdardan gelen bazı emirleri uygulamaz.”

Sonra iki takım komutanını idam ettirir. Onların yerine başka takım komutanları seçer. Davullar bir kez daha çalınır.

Kadınlar sola, sağa, öne ve arkaya verilen bütün talimatları yerine getirirler, âdeta ip gibi dizilmişlerdir, hiçbiri sesini çıkarmaya cesaret edemez.

Sun Zi hükümdara şöyle der: “Askerler disiplin altındadır, hükümdar aşağı gelip onları deneyebilir, hükümda-

rın emirlerine hazırlar, isterseniz suyun ve ateşin üzerine bile yürürler.”

Wu Hükümdarı der ki: “Komutan dursun, dinlensin, hükümdar aşağı gelip izlemeyi istemiyor.”

Sun Zi der ki: “Hükümdar sadece güzel sözleri sevmektedir, ancak onları hayata geçiremez.”

Böylece He Lu, Sun Zi’nin iyi bir asker olduğunu anlar ve onu ordusunun komutanı yapar. Batı’da güçlü Chu Beyliği’ni yener ve [başkent] Ying’i ele geçirir, kuzeyde Qi ve Jin beyliklerini tehdit etmeye başlar, diğer beyler arasında ünü gün geçtikçe yayılır, bütün bunların içinde Sun Zi’nin gücü vardır.

“Savaş Sanatı” Hakkında

“Savaş Sanatı” Song Hanedanı döneminde bütün askerî klasiklerin atası olarak değerlendirilmiş, Japonya’da üzerinde birçok çalışma yapılmış ve sonunda Batı’da da en önemli strateji eserlerinden biri olarak kabul görmüştür.

Eserin Sun Zi’ye ait olup olmadığına dair tartışmalar yaşanmıştır. Zira Si Ma Qian’in “Tarihçinin Kayıtları”nda iki Sun Zi’den bahsedilmektedir. Bunlardan biri Sun Wu, diğeri ise Sun Bin’dir. Eserin Savaşan Beylikler döneminin sonunda derlendiği düşünülmektedir. 1972 yılında Yin Que Shan’da bulunan Han Hanedanı dönemine ait bir mezarda Han dönemi kopyasına ulaşılmıştır. Eser 13 bölümden ve yaklaşık 2700 Çince imden oluşmaktadır.⁴

Çeviri Üzerine

Bilindiği gibi Çincenin birden çok transkripsiyon sistemi vardır, çeviride bugün bütün dünyada kabul edilmekte

4 Ames, Roger, Sun Tzu “The Art of Warfare”, sayfa 29-31.

olan Pin-Yin sistemi kullanılmıştır. Yazarın adı bu nedenle “Sun Tzu” değil, “Sun Zi” olarak yazılmıştır.

Çince dünyanın en eski yazı sistemlerine sahip dillerden biridir ve günümüzde insanlığın neredeyse dörtte birinin kullandığı bir dil olma özelliği taşımaktadır. Diğer taraftan Çince yaşayan tek resim yazı dilidir. Çincenin binlerce yıllık tarihsel gelişimi “Savaş Sanatı”nın yazıldığı dönemde kullanılan dil ile günümüzde kullanılmakta olan dil arasında önemli ölçüde farklılıklar yaratmıştır. Metnin orijinal Çincesinin günümüz Çincesine aktarıldığı birçok eserde dahi farklı çeviri ve yorumlar bulunabilmektedir. Klasik Çince oldukça az im ile çok anlamın aktarılabilirdiği bir yazı türüdür. Yorum ve çeviri farkları buradan kaynaklanmaktadır.

“Savaş Sanatı” birçok dile çevrilmiştir. İngilizcede belli başlı çevirileri: Lionel Giles (1910), Samuel Griffith (1963), Thomas Cleary (1988), Ralph Sawyer (1993), Roger T. Ames (1993), Andrew Zieger (2010), Jonathan Clements (2012) tarafından yapılanlardır. Eserin İngilizce çevirilerinde de önemli yorum farkları bulunmaktadır. Metnin özelliğinden kaynaklanan bu durum yapılan çevirinin değerini etkilememektedir. İngilizce çevirilerin tamamı Çinceye yapılmıştır. Türkçeye ise ilk kez bu çalışma ile Batı dillerinden değil, özgün dilinden aktarılmıştır.

SAVAŞ SANATI

Hesaplama

Sun Zi der ki:

Savaş bir ülkenin baş sorunu, ölüm kalım yeri, var olma ya da yok olma yoludur; muhasebesiz olmaz.

Bu nedenle beş noktayı hesaba katıp, ona göre durum değerlendirmesi yapmak gerekir: Bir “Yol”, iki “Gök”, üç “Yer”, dört “Komutan”, beş “Kural”.

“Yol” denen şey, halkı yöneticisi ile aynı düşünceyi paylaşır. Ancak bu takdirde birlikte ölebilirler, birlikte yaşayabilirler ve halk kendini feda etmekten korkmaz.

“Gök” denen şey, karanlık-aydınlık, soğuk-sıcak, zaman-mevsimdir.

“Yer” denen şey, uzaklık-yakınlık, tehlikelilik-güvenlilik, genişlik-darlık, kurtuluşsuzluk-kurtuluşluluktur.

“Komutan” denen şey, erdemlilik, güvenilirlik, insancılık, cesaret, ciddiyettir.

“Kural” denen şey, askerî birliklerin örgütlenme biçimi, subayların rütbelendirilmesi, ikmal yolları ve askerî harcamalardır.

Kısacası, bir komutanın bu beş noktayı sormaması söz konusu olamaz. Bunları bilen kazanır, bilmeyen kazanamaz.

Bu nedenle bir karşılaştırma hesabı yapılırken her birinin içinde bulunduğu durumu sorgulamak gerekir.

Denir ki:

Yöneticilerden hangisi doğru yoldadır?

Komutanlardan hangisi yetenek sahibidir?

Gök ve yerden kim avantaj sağlıyor?

Kuralları ve emirleri kim uyguluyor?

Kimin askerleri daha güçlü?

Kimin subay ve erleri daha talimli?

Kimde cezalandırma ve ödüllendirme belli?

Ben bunlara göre kimin kazanacağını, kimin kaybedeceğini bilebilirim.

Bir komutan benim stratejimi izleyip askerlere komuta ederse mutlaka kazanır ve yerinde kalır, bir komutan benim stratejimi izlemeden askerlere komuta ederse kesinlikle yenilir ve gider.

Önce artılar dikkate alınarak planlama yapılır, daha sonra durum değerlendirilerek bunun dışında hareket edilebilir. Durumu değerlendirmek demek, fırsatları kullanarak harekete geçmek demektir.

Savaş kandırmacalı bir iştir. Bu nedenle vurabilecekken vuramayacakmış gibi göstermek, saldıracakken saldırmayacakmış gibi göstermek, yaklaşırken uzaklaşıyormuş gibi göstermek, uzaklaşırken yaklaşıyormuş gibi göstermek gerekir.

Yemle ve kandır, kargaşa çıkart ve ele geçir, dirençliyse ona göre hazırlan, güçlüyse ondan sakın, sinirliyse onu kızdır, tevazu göster ki gerçek sanıp mağrurlaşsın, dinleniyorsa rahatsız et, aralarında birlik varsa ayır, ona hazırlanma fırsatı vermeden saldır, beklemediği anda ortaya çık. Bunlar savaş erbabının başarı sırlarıdır, önceden kestirilemez.

Savaş öncesinde ata tapınağında¹ muzaffer olacağı hesaplanan, hesaplamları fazla çıkandır. Savaş öncesin-

¹ Savaşa girmeden önce kazanılıp kazanılamayacağı konusunda ata tapınağında ataların ruhlarına danışılır, sonra karar verilirdi.

de ata tapınağında yenileceği hesaplanan, hesaplamaları eksik çıkandır. Hesabı fazla çıkan kazanır, hesabı eksik çıkan kaybeder, hiç hesapsız iş olur mu? İşte ben bunlara bakarak zaferi ve yenilgiyi önceden görürüm.

Savaş

Sun Zi der ki:

Savaşa girmek demek, bin tane hafif savaş arabası, bin tane ağır nakliye arabası, yüz bin zırhlı piyade, ayrıca bin li² uzağa taşınacak yiyecek, ülke içinde ve dışında yapılacak harcamalar, konuklar için ağırlamalar, ıvır-zıvır malzeme, araba ve zırhların bakımı, her gün binlerce altın gider demektir. Ancak bundan sonra yüz bin kişilik bir ordu harekete geçebilir.

Savaşta zafer olsa bile, uzun zaman geçmesi askerlerin yorgunluk duymasına neden olur, şevk ve heyecan kaybolur; kent ve kalelere yapılan saldırılar askerlerin gücünü, dermanını tüketir, askerleri uzun süre memleket dışında tutmak ülkenin ekonomisini zora sokar. Eğer askerler yorgun düşer, şevkleri kırılır, güçleri tükenir, ekonomi iflas ederse yerel beyler içine düşülen krizden yararlanıp ayaklanırlar, erdemli ve ileriye gören adamlar bulunsa bile bir şey yapamazlar. Bu nedenle savaşta gözükara bir hız hoş görülebilir, ama işi maharet göstereceğim diye uzatmanın yararı görülmemiştir. Savaşta zaman kaybetmek bir ülkeye yararı olacak iş değildir. Bu nedenle savaşın getireceği zararı bilmeyen kişiler, savaşın getireceği yararı da bilemezler.

2 1 li yaklaşık 500 m.

Orduyu iyi sevk ve idare eden kişi ne iki kez asker toplar, ne de üç kez yiyecek ikmalı yapar. Savaş gücünü ülkesinden, yiyecek ikmalını düşmandan sağlar, böylece askerlerinin yiyeceğı yeterli olabilir.

Ülkenin fakirleşmesi ordunun uzak sefere çıkmasındandır; uzak sefer halkı yoksullaştırır. Ordunun yakınında fiyatlar yüksek olur, fiyatlar yüksek olursa halkın ekonomik gücü tükenir. Ekonomi iflas edince acilen zorla özel vergiler tahsil edilmeye başlanır. Güç tükenir, elde avuçta bir şey kalmaz, ülke halkı, her aile dara düşer. Böylece giderlerin onda yedisi halkın omuzlarına yüklenir. Devletin harcamaları ise –kırık arabalar, hastalanan atlar, zırhlar, miğferler, oklar, yaylar, kargı ve kalkanlar, yük öküzleri ve ağır yük arabaları için yapılan harcamalar– gelirinin onda altısı demektir.

Bu nedenle akıllı komutan yiyeceğini düşmandan sağlamaya dikkat eder. Düşmanın bir cung³ yiyeceğı bizim yirmi cung yiyeceğimize, bir dan⁴ hayvan yemi bizim yirmi dan yemimize bedeldir.

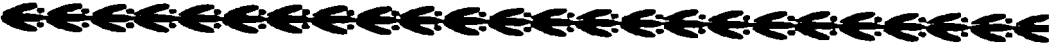
Düşmanı yok edebilmek için askerlerin gözünün dönmüş olması gerekir. Savaşçıların düşmanın mallarını ele geçirmelerini sağlamak için onları ödüllendirmek gerekir. Araba savaşında ondan fazla savaş arabası ele geçirildiğinde, ilk arabayı ele geçiren ödüllendirilmelidir. Düşman arabalarındaki sancaklar indirilip kendi sancakları dikilmeli, bu savaş arabaları kendi arabalarına katılmalı, tut-saklara iyi davranılmalı, karınları doyurulmalıdır. Düşmanı yendikçe güçlenmek buna denir!

Bu nedenle askerlikte esas olan galibiyettir, oyalanmak değil!

Bu nedenle askerlikten anlayan bir komutan halkın hayatını elinde tutan, bir ülkenin selametini tayin eden kişi demektir.

3 1 cung yaklaşık 130 kg.

4 1 dan yaklaşık 30 kg.

Taktik Saldırı

Sun Zi der ki:

Herhangi bir savaş stratejisinde maharet, öncelikle bir ülkeyi sağlam olarak ele geçirmektir, yıpranmış bir ülke daha az yeğlenir. Öncelikli olan bütün bir ordudur, çökerilmiş bir ordu sonra gelir. Yeğlenen bütün bir taburdur, bozguna uğratılmış olan sonra gelir. Makbul olan tam bir bölüktür, darbe yemiş olan değil. Bu nedenle yüz savaşta yüz zafer kazanmak en mükemmeli değildir. En iyisi savaşmadan baş eğdirmektir.

Bu nedenle en iyi askerî strateji taktik saldırıdır, ikincisi bağlantılara saldırıdır, bir sonraki askerî güce saldırıdır, en sonuncusu kentlere saldırıdır. Kentlere saldırı başka çare kalmadığı takdirdedir. Büyük kalkanlar ve kent saldırılarında kullanılan dört tekerlekli arabaların yapımı, kent saldırılarında kullanılan diğer araç gereçlerin hazırlanması ancak üç ayda tamamlanabilir. Kentlere saldırmak için gerekli toprak rampaların yapımı da üç ay alır. Savaşı bir türlü kazanamayan komutanlar birliklerini kent duvarlarına karıncalar gibi sürerler ve askerlerinin üçte birinin saf dışı kalmasına rağmen, yine de kenti düşüremezler. İşte bu, saldırının felaketle sonuçlanması demektir!

Bu nedenle askerlikten anlayan biri düşman askerine savaşmadan baş eğdirir, düşman kentini saldırmadan ele

geçirir, düşman devletini oyalanmadan devirir. Mutlaka mükemmel bir zafer peşinde koşar. Bu nedenle ordu zayıyat vermez ve tam bir başarı olur. İşte bu taktik saldırı yöntemidir.

Bu nedenle askerlikte kural on katıysan kuşat, beş katıysan saldır, bir katıysan dağıt, denksen hakından gelebil, azsan çekilebil, zayıfsan kapışmaktan kaçındır. O nedenle zayıf bir ordu bilinçsizce direnirse güçlü bir düşmanın tutsağı olur.

Bir komutan hükümdarın yakın yardımcısıdır. Hükümdar ile komutan birbirine yakınsa o ülke güçlü olur, ilişkileri zayıfsa o ülke mutlaka zayıf düşer.

Bir hükümdar üç durumda askerin başını derde sokar: Askerin ilerleyemeyeceğini bilmeden ilerlemesini söylemesi, askerin geri çekilemeyeceğini bilmeden geri çekilmesini söylemesi, askeri dizginlemesi.

Ordunun düzenini bilmeden askerin iç işlerine karışması, askerin kafasını karıştırması.

Ordunun hiyerarşik sistemini bilmeden orduyu yönetmesi, askerlerin kuşku duymasına neden olması.

Askerin kafası karışır, kuşku duymaya başlarsa yerel beyler bu durumdan yararlanıp çıkar gelir. İşte bu, ordu içinde kargaşaya neden olup yenilgiyi davet etmek demektir.

Şu beş noktaya bakıldığında kazanç önceden görülebilir:

Savaşabileceğini ya da savaşamayacağını bilen kazanır.

Sayısal farkı değerlendiren kazanır.

Astı üstü tek yürek olan kazanır.

Hazırlıklı olup hazırlıksız olanı bekleyen kazanır.

Yetenekli komutanına hükümdarı karışmayan kazanır.

İşte bu beş nokta kimin kazanacağını öğrenme yoludur.

Bu nedenle “karşısındakini ve kendini bilen hiçbir savaşta tehlikeye düşmez; karşısındakini bilmeyen, sadece

kendini bilen bir kazanır, bir kaybeder; karşısındakini de, kendini de bilmeyen her savaşta mutlaka tehlikeye düşer” denir.

Duruş (Konuşlanış)

Sun Zi der ki:

Eskilerin iyi savaşçıları önce yenilemezliği sağlar, ondan sonra düşmanın yenilebilirliğine bakarlardı. Baş edilemezlik kendimize, baş edilebilirlik düşmana bağlıdır. Bu nedenle iyi bir savaşçı yenilgiye uğratılamayacağı koşulları yaratabilir, ama düşmanı yenilgiye uğratabilecek koşulları yaratamaz. Onun için “zafer önceden görülebilir ama yaratılamaz” denir. Yenemeyen savunur, yenecek olan hücum eder. Yetersizsen savun, fazlan varsa saldır. İyi savunma yapan dokuz yerin altında saklanır, iyi saldırı yapan dokuz göğün üstünde hareket eder; böylece kendini korurken tam bir zafer kazanabilir.

Sıradan insanların gördüğü bir zaferi görmek iyunun iyisi değildir. Savaşı kazandıktan sonra herkesin “iyi” demesi de iyunun iyisi değildir. O nedenle sonbahar tüyünü koparmak için fazla güce gerek yoktur, ayı ve güneşi görenin gözü keskin demek değildir, gök gürlemesini duyanın kulağı iyi duyuyor demek değildir. Eskilerin iyi savaşçı dedikleri zaferi kolay kazanandır. Onun için iyi savaşmanın zaferinin ne hikmeti, şöhreti, ne de kahramanlığı, üstün hizmeti olur. Bu nedenle o hata yapmayarak savaş kazanır. Hata yapmayan stratejik önlemleri mutlaka zaferle sonuçlanacağından, peşinen yenilmiş bir düşmanı

teslim alacaktır. İyi savaşı birini kendini yenilmeyecek bir konumda tutar, düşmanın yenileceği bir fırsatı kaçırmaz. Bu nedenle muzaffer olacak bir ordu önce zafer kazanacağı ortamı yaratır, sonra düşmanla savaşa girer; yenilecek ordu önce düşmana savaş açar, sonra savaş sırasında galip gelecek bir şans doğmasını bekler. Savaşı hakkıyla sevk ve idare etmesini bilen kişiler, ahlaki kurallara ve disipline bağlı kalır, böylece zafer ve yenilginin kaderini tayin eder.

Askerlikte kuralın birincisi ölçü, ikincisi nicelik, üçüncüsü hesaplama, dördüncüsü tartı, beşincisi zaferdir. Toprak ölçüyü, ölçü niceliği, nicelik hesabı, hesap zaferi tayin eder.

Bu nedenle muzaffer olacak ordu [terazinin kefesindeki] bir zhu⁵'ya karşı [öteki kefedeki] bir yi⁶ gibidir, yenik düşecek ordu [terazinin kefesindeki] bir yi'ye karşı [öteki kefedeki] bir zhu gibidir. Zaferi kazanacak olanın savaşı halkıdır, derin bir vadiyi basacak bir taşkın birikimi gibi duran.

5 1 zhu Han Hanedanı döneminde yaklaşık 0.65 gr.

6 1 yi Han Hanedanı döneminde yaklaşık 400 gr.

Güç (Vaziyet)

Sun Zi der ki:

Sayıcı çok [askeri] yönetmek, sayıcı az [askeri] yönetmek gibidir; sayıya göre ayırmak yeter. Çokla savaşmak azla savaşmak gibidir; flama, davul [haberleşmek-iletişim] yeter.

Ordunun tüm birlikleri düşman saldırısına uğrasa bile, onu yenilmez kılacak olan, yapacağı cepheden ve sürpriz manevralarıdır. Ordunun üstüne yürüdüğü yerde yumurtayı kıran bir taş gibi olabilmesi, kofluk ve güçlülük sorunudur. Savaşanlar [hep] cepheden kapışır, [ama]sürpriz manevralar zaferi tayin eder. O nedenle iyi sürpriz manevra yapanlar gök ve yer gibi sonsuz değişken, derele, ırmaklar gibi tükenmezdirler. Bitip yeniden başlarlar güneş ve ay gibi. Ölüp yeniden dirilirler dört mevsim benzeri.

Notalar beşi geçmez,⁷ ama beş notanın bileşimleri hiç duyulmadık melodiler yaratır. Renkler beşi geçmez, ama beş rengin bileşimleri hiç görülmedik renkler yaratır. Tatlar beşi geçmez, ama beş tadın bileşimleri tadılmadık tatlar yaratır.

⁷ Çin müzğinde hâlâ kullanılan pentatonik dizi do üzerinden do-sol-re-la-mi notalarından oluşur.

Savaş cephe ve sürpriz manevralarından oluşmaktaysa da cephe ve sürpriz manevralarının bileşimleri sonsuzdur. Sürpriz ve cephe manevraları birbirini doğurur, bir döngü gibi başı sonu olmayan. Kim onu sınırlayabilir ki!

Hızla gelen sel sularının taşları söküp sürüklemesi onun müthiş gücündendir. Hızla dalan alıcı kuşun yok ediciliği atılışındandır. O nedenle iyi savaşanlar indirici ve atiktir. Onların gücü yayı gerilmiş bir arbalet, hızı tetiklenmiş bir ok gibidir.

[Savaş] bir karışıklıktır, kavga dövüştür ve gelişigüzel olamaz. Bir kargaşadır, top olmuş ve hakkından gelinemez.

Kargaşa düzenden doğar, korku cesareten doğar, zayıflık güçten doğar. Düzen [ya da] düzensizlik sayıdadır [örgütlenmededir]. Cesaret [ya da] korkaklık tavırdadır. Güçlülük [ya da] güçsüzlük görünümüdür.

Bu nedenle düşmanı yönlendirmeyi iyi bilenler yanıltıcı bir görüntü verir [ve] düşman buna kesinlikle kanar. Onu küçük avantajlar vererek harekete geçirir [ve] askerleriyle [saldırıya geçmeyi] beklerler.

Dolayısıyla iyi savaşanlar duruma bakarlar, kişilere [gelişigüzel] sorumluluk yüklemeyiz, duruma uygun [yetenekli] adamı seçerler.

Durumu değerlendirenlerin savaşan adamları yuvarlanan ağaç kütükleri ve taşlar gibidir; ağaç kütükleri ve taşlar düzlükteyse hareket etmez, yamaçtaysa hareket eder, köşeliyse durur, yuvarlaksa yürür.

Onun için iyi savaşanların duruşu yüksek bir dağdan yuvarlanacak yuvarlak bir kayanındaki gibi bir duruştur.

Zayıflık–Güçlülük

Sun Zi der ki:

Her kim ki savaş meydanına yerleşir ve düşmanı beklerse rahat eder, savaş meydanına sonra yerleşen yorulur.

Onun için iyi savaşanlar yapmak istediklerinin kendilerine yapılmasına fırsat vermezler.

Düşmanın üstüne gelmesini isterse onu yemler, düşmanın üstüne gelmemesini isterse ona zarar verir.

Düşman dinleniyorsa yorar, toksa aç bırakır, yerleşmişse yerinden eder.

[Düşmanın] yetişemeyeceği yerde ortaya çıkar, ummadığı yere yetişir.

Bin li yürüyüp de yorulmayan kimsenin olmadığı yerde yürüyendir.

Saldırıp da mutlaka ele geçiren savunması olmayan yere saldırandır.

Savunup da mutlaka direnebilen savunduğu yere saldırı olmayandır.

O nedenle hücum etmesini bilen karşısında düşman neresini savunacağını bilemez, savunmasını bilen karşısında düşman neresine saldıracağını bilemez.

Bu ne maharettir, görüntüyü görünmez kılar; bu ne hikmettir, sesi duyulmaz kılar ki düşmanın kaderini elimizden tayin eder!

Saldırısında hiçbir direnişle karşılaşmayan karşısındaki boşluğuna hamle yapandır. Geri çekilişinde takip edilemeyen süratine yetişilemeyendir.

O nedenle biz savaşmak istiyorsak, düşman yüksek barikatlar, derin siperler içinde olsa bile, bizimle boy ölçüşmemesinin nedeni onun can alıcı yerine saldırmış olmamızdır. Eğer savaşmak istemiyorsak, savunma hattı çizip orada direndiğimizde düşmanın bizimle boy ölçüşmemesinin nedeni onu başka yöne yönlendirmemizdir.

Onun için başkasını gözetleyebiliyor, kendimizi gizleyebiliyorsak, o zaman biz belli bir noktaya yoğunlaşmış, düşman ise bölünmüş olur. Biz bir, düşman on parça olursa onların bir parçasına on misliyle saldırabiliriz. Böylece biz çoğunlukta, düşman azınlıkta kalır. Bizim neresine saldıracağımızı, neresini koruması gerektiğini bilemez. Düşmanın koruması gereken noktalar çoğalınca, saldıracağımız yerlerdeki düşman sayısı da azalmış olur. O nedenle düşman cephesini korusa gerisi zayıf düşer, gerisini korusa cephesi zayıflar, solunu korusa sağ zayıflar, sağını korusa solu zayıflar, her tarafını korusa her tarafı zayıflar. Sayısını azaltan olası saldırılara karşı savunmaya geçendir; sayısını çoğaltan karşısındakinin savunmaya geçmesini sağlayandır.

Savaş yeri ve savaş zamanı bilinirse bin li uzaklıktaki bir savaşa girişilebilir. Savaş yeri ve savaş zamanı bilinmezse sol kanat sağ kurtaramaz, sağ kanat solu kurtaramaz; cephe cephe gerisini kurtaramaz, cephe gerisi cepheyi kurtaramaz, [bu durumda] bırakın on li uzağa gitmeyi, bir iki li yakına bile gidilebilir mi?

Diyelim ki Yüe Beyliği'nin ordusu kalabalık, ama bu onların zafer kazanması için bir yarar sağlar mı? Onun için derim ki zafer yaratılabilir, düşmanın ordusu kalabalık olsa bile onu bizimle baş edemez hale getirebiliriz.

Bu nedenle zafer koşullarını sağlamak için, karşı tarafı tahrik etmeli, çıkış yolları gözetlenmeli, düşmanın hareketlerinden arazideki zayıf noktaları ve savaş gücü hesaplanmalıdır.

Savaşın [can alıcı noktası] düşmana hareketlerimizi göstermemek, ne yapacağımızı anlamamasını sağlamaktır. Konuşlanışı belli etmemek en derindeki casuslarının bile bilgi edinmesine izin vermez, [böylece] en bilge olanlar bile plan yapamaz hale gelecektir.

Düşmanın hareketleri karşısında elde ettiğimiz zaferi herkesin önünde açık edebiliriz, ancak hiç kimse stratejimizi bilmeyecektir. Herkes düşmana karşı elde ettiğim zaferde konuşlanışımı bilecek, ancak benim düşmanın değişen durumuna göre değişerek vaziyetine göre zafer yaratan stratejimi anlayamayacaklardır. Bu nedenle seni zafere ulaştıran stratejiyi tekrarlama, yönteminin sonsuz bir çeşitlilikte olmasını sağla.

Askerî konuşlanış suyun duruşu gibidir, su yüksekten aşağıya doğru akar, askerî konuşlanış da [düşmanın] güçlü tarafından sakınıp zayıf tarafına saldırmaktır; su nasıl ki yerin şekline uyarak aşağı doğru akarsa savaş da düşmanın durumuna göre zaferi tayin eder.

Nasıl ki suyun sabit bir şekli yoktur, savaşta da tek bir konuşlanış yoktur. Düşmanın değişen hareketlerine rağmen muzaffer olana akıllı komutan denir. Bu tıpkı beş elementin döngüsü, mevsimlerin değişmesi, günlerin kısalmayıp uzaması, ayın doğup batması gibidir.

Harekât

Sun Zi der ki:

Savaş yöntemine göre komutan hükümdardan emir alır, birliklerini oluşturmak için halktan asker toplar, düşmana karşı saflarını oluşturur, iş harekâta kalır.

Harekâtın zorluğu dolambaçlı olanı düze, dezavantajı avantaja çevirmektir.

Bu nedenle düşmanı kandırarak küçük avantajlar verip, dolambaçlı yollara sürerek, düşmandan sonra harekete geçip ondan önce savaş alanına varabilmek, ancak dolambaçlı olanı düze çevirmeyi planlamayı bilenlerin yapabileceği bir iştir.

Bu nedenle harekât avantajlı olabileceği gibi, riskli de olabilir. Askeri tam teçhizat harekete geçirerek avantaj sağlamaya çalışmak geç kalmaya neden olabilir, teçhizatı geride bırakarak avantaj sağlamaya çalışınak ise ikmal malzemelerinin kaybedilmesine neden olacaktır.

Bu nedenle teçhizatı sarıp sarmalayıp, gece gündüz durmaksızın, normalden bir misli fazla yol alarak, avantaj için yaklaşık yüz li yol alınırsa üç ordu komutanının da düşman eline düşecektir. Güçlüler önden gidecek, zayıflar geri kalacak, bu şekilde onda biri hedefe varabilecektir. Eğer avantaj sağlamak için yaklaşık elli li yol alırsan, birinci ordu komutanını kaybedersin, askerlerinin de ancak

yarısı hedefe ulaşabilecektir. Avantaj sağlamak için yaklaşık otuz li yol alırsan, ordunun ancak üçte ikisi hedefe varabilir.

Bu durumda ağır taşıma arabaları, tahıl ve yiyecekleri, temel gereksinim destekleri kalmayan ordu kaybeder.

[Art niyetli] yerel beyleri tanımadan onlarla güç birliği yapılmaz. Dağları, ormanları, tehlikeli ve engebeli yerleri, sulak alan, bataklık gibi [geçit vermeyen] arazi koşullarını bilmeden asker yola çıkarılmaz. Yerel rehberler olmadan arazi koşullarını avantaja çevirmemiz olası değildir.

Bu nedenle savaşta kandırıcı duruş, avantajlı hareket, [birlikleri] dağıtmak ya da bir araya getirmek koşullara bağlıdır.

Hızın rüzgâr gibi, yavaşlığın orman gibi olmalı. Ateş gibi saldırıp yağmalamalı, dağ gibi kıpırdamaz olmalı. Karanlıklar gibi bilinmez, hareketin yıldırımlar, şimşekler gibi olmalı. Bir yerleşim yerini talan ettiğinde bunu adamlarının arasında paylaştır, yeni bir yer ele geçirdiğinde bunu askerlerine paylaştır. Harekete geçmeden önce hesabını iyi yap.

Dolambaçlı ve düz yolu önceden bilip planlama yapan kazanır, bu askerî harekâtın kuralıdır.

Savaş siyaseti der ki:

Sesli komutlar duyulmaz, onun için davullar vardır, herkes birbirini göremez, bu nedenle flamalar vardır.

Bu davullar ve flamalar askerin kulağı ve gözüdür.

Askerleri belli bir yöne yönlendirince, cesaretli olanlar ileri atılmaz, korkaklar da geri çekilmez, bu birlikleri yönlendirme kuralıdır.

Gece savaşında çoğunlukla davul, gündüz savaşlarında flamalar kullanılır, bunlar askerlerin gözü kulağı olur.

Bütün ordu savaş ruhunu kaybedebilir, komutanlar da morallerini yitirebilirler.

Sabah askerlerin savaşma isteği yüksek, gün ortası biraz daha az olur ve akşam da geri çekilmeye yatkın olurlar.

Orduyu iyi yöneten kişi düşmanın savaşma şevki yüksekken saklanır, savaşma şevki düşmeye ve geri çekilmeye başlayınca saldırır, işte bu morali yönetmektir.

Disiplinli ve sakin olmak, düşman askerleri arasında beliren düzensizlik, disiplinsizlik ve heyecanı beklemek, kendine güveni oluşturmak demektir.

Düşman daha uzaktayken hedefe yakın olmak, düşman çabalarken dinlenmiş, karnı tok bir orduyla aç ve yorulmuş düşman ordusunu beklemek, işte bu gücün kullanımı demektir.

Bayrakları yukarıda ve düzenli bir durumda ve doğru askerî pozisyonda olan düşman ordusuna saldırma, işte bu değişime uyum sağlamaktır.

Bu nedenle askerî harekât yöntemi: Düşmana yamaç yukarı saldırma, yamaçtan aşağı gelen düşmanın önünde durma, kaçıyormuş gibi yapan düşmanı kovalama, sıkı askerlerinin üzerine yürüme, düşmanın yemini yutma, geri çekilenlere müdahale etme, düşmanı kuşattığında ona kaçabileceği bir alan bırak, köşeye sıkışmış düşmana baskı yapma. İşte bu savaş sanatıdır.

Dokuz Değişken: Binbir Olasılık

Sun Zi der ki:

Savaş yöntemine göre, komutan hükümdardan emir alır, halktan asker toplar.

Doğal koşulları riskli olan yerlerde konaklanmaz. Yolun kesiştiği yerlerde yerel beylerle anlaşmak gerekir. Hareket imkânı olmayan tehlikeli yerlerde beklenmez. Kuşatma olabilecek yerlerde strateji oluşturmalıdır. Ölüm kalım yerinde ise sonuna kadar savaşmak gerekir.

Girilmemesi gereken yollar vardır, üzerine gidilmemesi gereken askerler vardır, üzerine saldırılmaması gereken kentler vardır, mücadeleye gerek olmayan yerler vardır, yerine getirilmeyecek hükümdar emirleri vardır.

İşte bu değişik olasılıkların sağlayacağı avantajları anlayan komutan savaşı yönetmesini bilen komutandır; değişik olasılıkların sağlayacağı avantajları anlamayan komutan arazi koşullarını bilse bile bu avantajlardan faydalanamaz.

Orduya komuta eden kişi değişik olasılıkları yönetme sanatını bilmiyorsa “Beş Avantaj”ı bilse bile adamlarını yönetmekte zorlanır.

İşte bu nedenle akıllı komutanın yaptığı planlarda avantaj ve dezavantajlar birlikte hesaba katılmalıdır.

Faydayı görmeli, görevini inançla yerine getirmeli, zararını fark edip ondan sakınmalıdır.

Yerel beyler üzerinde baskı oluşturmali, gözlerini korkutmalı, görevlerini yerine getirmelerini sağlamalı, onlara çıkar sağlayarak amaçlanan hedefe yönlendirmelidir.

Bu nedenle askeri sevk ve idare yöntemine göre, düşmanın üzerine gelmesini ummak güvenilir bir yöntem değildir, sürekli olarak düşmanın gelebileceği olasılığı üzerinde durmak gerekir, düşmanın gelmemesi olasılığına rağmen hazırlıklı olmak en doğru yoldur, düşmanın saldırmaya-
cağını ummak doğru olmaz, sadece düşmanın saldırma olasılığını hesaplamak, tam anlamıyla saldırıya hazırlıklı olmak ve saldırıya fırsat vermemek doğru olacaktır.

Bu nedenle komutanı bekleyen beş tehlikeli hatası olabilir: Ölümüne savaşırsa düşman tarafından yok edilebilir, korkaklık tutsak olmak demektir, paniğe kapılıp kaçmak aşağılanmak demektir, çok mağrur olur kendine güvenirse sonunda utanç duyacak bir duruma düşebilir, adamlarına fazla düşkün olursa zor durumda kalabilir.

İşte bu beş tehlike komutanın hatasıdır, savaşta felaket demektir. Ordunun bozguna uğraması ve komutanın öldürülmesi bu beş tehlikeli hata nedeniyledir, hesaba katmamak olmaz.

Orduyu Harekete Geçirme (Yürüyüş)

Sun Zi der ki:

Asker mevzilendirildiğinde düşmanın durumu gözetilmelidir: Dağlık bölgelerden geçilirken vadilere yakın olmalı, askerî kamp yerleri için yüksek ve güneşe karşı yerler seçilmeli, savaşmak için yükseklerdeki düşmanın üstüne gidilmemelidir. Bunlar dağlık alanlarda askerin savaş düzeni kurallarıdır.

İrmağı geçince sudan uzakta durmak gerekir; düşman ırmağı geçmek için geliyorsa onu suyun içinde değil, ırmağın yarısını geçerken karşılayarak saldırmak avantajlıdır; savaşa tutuşmak istiyorsan düşmanı ırmak kıyısında karşılama; güneşe karşı yüksek bir yerde mevzilen; [tekneleriyle] akıntı yönünde gelen düşmanı karşılamaya kalkma. Bunlar ırmakta askerin savaş düzeni kurallarıdır.

Tuzlu bataklıkları oyalanmadan geçmeli; eğer bataklık ortamında düşmanla savaşa tutuşulursa sazlıklara sığınıp ağaçlıkları arkaya almalıdır. Bunlar bataklıklarda askerin savaş düzeni kurallarıdır.

Düzlüklerde konuşlanmak kolaydır, ancak sırtını yamaca vermeli, ön cephe alçakta, arka cephe yüksekte olmalıdır. Bu düzlükte askerin savaş düzeni kuralıdır.

[Zamanında] bu dört ortamdaki avantajları kullanan Huang Di⁸ [rakibi olan] dört hükümdarı böylece yenilgiye uğratmıştı.

Genellikle askerler yüksekte konuşlanmayı alçakta konuşlanmaya, güneşli yeri gölgeli yere ve yiyecek sağlama-sı kolay, her türlü hastalığa karşı korunaklı yerleri tercih ederler. Bu da zafer demektir.

Bir tepe ya da yamaca gelindiğinde güneşli tarafında konuşlanmalı, askerin arkası tepe ya da yamaca verilme-lidir. Bu askerin başarısında arazinin sağlayacağı avan-tajdır.

Yağmur yağdığında sel gelirse yürüyüş yapacaklar su-yun durulmasını beklemelidir. İki yakası dik, akıntılı sula-rın bulunduğu, çevresi yüksek, derin doğal çukurlukların, içine kolay girilip çıkılması zor çıkmazların, yürünmesi olanaksız cangılların, çipillikli bataklıkların, sarp dağlar arasındaki dar geçitlerin olduğu arazilerden sakınılmalı, buralardan olabildiğince hızlı uzaklaşılmalıdır.

Biz kendimizi uzak tutalım yeter, bırak düşman bu du-ruma düşsün; biz düşmanı karşılarken, onlar arkasında bunlarla karşılaşsın. Eğer ordunun yakınlarında tehlikeli sarp yerler, çevresi sazlıklı su dolu çukurluklar ya da altı yoğun çalılıklı korular bulunuyorsa buralar son derece dikkatle gözetlenmelidir, buralar tuzak ya da saklanan bir casusun olabileceği yerlerdir.

Düşman yakında ve sessizse bu zor bir arazide olma-sındandır; uzakta ve saldırıya geçiyorsa seni üzerine çek-mek istemesindendir; düşmanın uygun yerde konuşlan-ması avantajınadır.

Ağaçlar sallanıyorsa düşman geliyor demektir; otlar ezilmişse kuşkulan; kuşlar uçuşuyorsa tuzak var demek-tir; vahşi hayvanlar kaçışıyorsa düşman baskın yapacak

8 Çinlilerin atası olduğu düşünülen efsanevi Sarı İmparator.

demektir; toz bulutları yükseliyorsa düşman ordusu üstüne geliyor demektir; ince uzun bir sıra halinde toz bulutu var ise düşman piyadesi üstümüze geliyor demektir; toz bulutu yavaş yavaş dağılıyorsa düşman ateş yakmış demektir; toz bulutu az ve zaman zaman aşağı çöküyorsa düşman kamp kurmuş demektir.

Düşman konuşmalarında alttan alıyorsa hazırlık yapıyor demektir, saldıracaktır; düşman yüksekte atıyor ve üstümüze geleceğini söylüyorsa geri çekilecektir; hafif savaş arabaları öne çıkmış, askerler her iki tarafında sıralanmış ise saldıracaklar demektir; durup dururken barış istiyorsa art niyeti var demektir; hızla kaçarken askerlerini savaş düzenine sokuyorsa bir süre sonra ölümüne savaşmayı planlıyor demektir; düşman askerleri bir ileri bir geri gidiyorlarsa bizi kışkırtıp üzerine çekmek içindir.

Düşman askerleri mızraklarına yaslanıyorsa aç kalmış demektir; kuyudan çektikleri suyu paylaşmıyorlarsa susamışlar demektir; avantajı görmelerine rağmen saldırmıyorlarsa yorgundurlar; [kamplarında] kuşlar toplanmışsa orası boşaltılmış demektir; gece konakladıkları yerden bağrışmalar geliyorsa korktuklarındandır; düşman ordusu içinde kargaşa varsa komutanı tanımıyorlar demektir; bayrak ve flamaları birbirine karışmışsa birliklerinin kargaşa içinde olduğunun göstergesidir; subayları çabuk kızıyor ve sinirliyse savaştan usanmış olmalarının göstergesidir; atlarını tahılla besliyor ve hayvanlarını kesip yiyorlarsa, kap kacağı topluyorlarsa kesinlikle kamplarına geri dönmeyecekler ve ani bir saldırıya geçeceklerdir.

Askerler bir araya gelip homurdanmaya, söylenmeye başlamışsa kontrol kaybedilmiş demektir; askeri çok mükâfatlandırıyorsa başka çaresi olmamasındandır; emrindekileri sık sık cezalandırıyorsa zorda kaldığındandır; önce acımasız davranıp daha sonra emrindekilerin ayaklanacağından korkması orduyu sevk ve idare etme-

sini bilmemesindendir; görevli gönderip hediyelerle af diliyorsa askerlerini dinlendirmek ve [zaman kazanmak] içindir.

Düşman ordusu gözü dönmüş halde üstüne geliyorsa ama uzun zaman savaşıyor veya geri çekilmiyorsa durumu dikkatle muhasebe etmek gerekir.

Savaşta kalabalık olmak [her zaman] üstünlük sağlamaz, yeter ki gözükara şekilde düşmanı küçümseme, kararlılıkla riske girip askerin gücünü bir araya toplayarak ve düşmanın durumunu dikkate alarak düşmana üstünlük sağlanabilir.

Böylece ileriye düşünmeden düşmanı küçümseyip, gelişigüzel üstüne gidince düşmana tutsak düşmek kaçınılmazdır.

Askerler tam anlamıyla komuta altına girmeden önce cezalandırılırsa itaatsiz olurlar. İtaatsiz olurlarsa yönetilmeleri zor olur.

Askerler komuta altına girdikten sonra cezalandırılmazsa yönetilemezler.

İnsanca ama disiplinle yönetmek kesin başarı demektir.

Askerler disiplinle eğitilmeli ve yönetilmelidir, böylece emirlere itaat ederler; disiplinsiz bir eğitim alanlar emirlere itaat etmezler. Emirlere kayıtsız şartsız itaat ederlerse komutan ordusunun güvenini kazanmış demektir ve emirlerinin yerine getirilmesini sağlama almıştır.

Arazi

Sun Zi der ki:

Arazinin kolay geçileni, kolay girilip zor çıkılanı, dolambaçlısı, geçit vermeyeni, sarp ve uzak olanı vardır.

Ordunun ilerleyebildiği, düşmanın da orduya doğru harekete geçebildiği araziye kolay geçilen arazi denir; kolay geçilen arazilerde öncelikle yüksek yere konuşlanmak, iâşenin geçeceği yolu kontrol etmek savaşta avantajlıdır.

Ordunun ilerleyebildiği, ancak zor geri çekilebildiği araziye kolay girilip zor çıkılan arazi denir; kolay girilip zor çıkılan arazilerde düşman hazırlıklı değilse aniden hücum edilip zafer kazanılabilir, eğer düşman hazırlıklıysa hücum edilip zafer kazanılamaz, geri çekilmek de zor olacağından [bu durumda hücum etmek] avantajlı değildir.

Hem ordumuzun, hem de düşmanın saldırmasının avantajlı olmadığı araziye dolambaçlı arazi denir; dolambaçlı arazide düşmana saldırmak avantajlı gözüксе de saldırılmamalıdır, düşmanın saldırıya geçmesini beklemek, düşman birlikleri yarı yoldayken hücum etmek avantajlıdır.

Geçit vermeyen arazide ordu önceden konuşlanır ve yeterli sayıda askerle [koruyarak] düşmanın üzerine gelmesini bekler; eğer düşman erken davranmış ve konuş-

lanmışsa saldırmamak gerekir, eğer arazinin tamamını kontrol etmiyorsa taarruz edilebilir.

Sarp arazide ordu önceden araziye konuşlanabilirse mutlaka yüksek ve görüşü açık bir yerde bulunulmalı ve düşmanın saldırısı beklenmelidir; eğer düşman önceden konuşlanmışsa ordu oradan uzak tutulmalı ve düşmana saldırılmamalıdır.

Uzak arazide güçler eşit ise savaşmak epeyce güç olacaktır, [bu durumda] hücum etmek avantajlı değildir.

Bunlar bu altı araziden en iyi şekilde faydalanmanın yollarıdır; [bu önemli] sorumluluk komutana aittir, hesaba katmamak olmaz.

Bu nedenle askerin firar etmesi, disiplinsiz olması, [zayıf askerler yüzünden ordunun] batağa saplanması, [isyan çıkıp] ordunun dağılması, kargaşa çıkması, yenilgiye uğramak; işte bu altı durum doğal olan felaketler değil, komutanın hatasıdır.

İki tarafın güçleri eşit ise bire on büyüklüğünde bir ordu ile karşı karşıya gelen diğer ordu kaçacaktır; asker cesur ve güçlü, subaylar korkak ve zayıfsa disiplinsizlik ortaya çıkacaktır; subaylar cesur ve güçlü, askerler korkak ve zayıfsa ordu batağa saplanacaktır; subayların komutana öfkesi varsa ve emirleri yerine getirmiyorlarsa, düşman ile karşılaşınca [emir verilmeden] hücumla geçiyorlarsa, komutan onların kapasitelerini bilmiyorsa bunun sonucu bir çöküş olacaktır; komutan zayıf ve umursamaz ise, emirleri net değilse, subaylar ve askerleri disiplin altında tutamıyorsa bunun sonucu kargaşa olacaktır; komutan düşmanın durumunu kestiremezse, az bir kuvvetle kalabalık bir düşmana karşı harekete geçer, zayıf askerlerle güçlü düşmana karşı hücumla kalkarsa bunun sonucu yenilgi olacaktır. İşte bu altı durum yenilginin yollarıdır, [bu önemli] sorumluluk komutana aittir, hesaba katmamak olmaz.

Arazi savaşta [en önemli] destektir. Düşmanın durumunu gözetlemek, zafer kazanacak stratejiyi belirlemek, tehlike ve zorluğu, uzaklık ve yakınlığı hesaplamak akıllı komutanın yoludur. Bunu bilenler savaşta zafer kazanır, bilmeyenler ise yenilgiye mahkûmdur. Bu nedenle savaşta zafer kazanmanın yolu, hükümdar savaşmama emri verse de [arkasından] zafer gelecekse savaşmak; savaş yolu zafer getirmeyecekse hükümdar savaş emri verse bile savaşmamaktır. Bu nedenle [komutan] şan ve şerefi düşünmemeli, geri çekilmekten adını lekeleyecek diye çekinmemeli, sadece ordusunu korumayı ve hükümdarının faydasını düşünmelidir, [işte böyle] komutanlar ülkenin hazinesidir.

[Komutan] askerlerini çocukları gibi görürse [askerleri de] en zor yerlerde yanında olacaktır; askerlerini kendi oğulları gibi görürse [onlar da] ölüme komutanlarıyla atılacaktır. [Eğer] hoşgörülü ama askerlerini kullanamıyorsa, sevgiyle yaklaşıyor ama emirlerini dinletemiyorsa, kuralları ihlal ettiklerinde cezalandıramıyorsa [bu durumda] askerler şımarık çocuklar gibidirler ve [savaşta] bir işe yaramazlar.

Askerlerinin saldırı gücünü bilen, ancak düşmanın saldırı gücünü bilmeyen komutanın zaferi kazanma olasılığı yarı yarıyadır; düşmanın saldırı gücünü bilen, ancak kendi askerinin saldırma gücünden emin olmayanın zaferi kazanma olasılığı yarı yarıyadır; düşmanın saldırı gücünü ve kendi askerlerinin saldırı gücünü bilen, ancak arazinin savaşmaya uygun olup olmadığını bilmeyenin de zafer kazanma şansı yarı yarıyadır.

Bu nedenle askerliği bilenler birliklerini hareket ettirdikleri istikameti kaybetmezler, manevralarında çeşitlilik olur.

Bu nedenle denir ki: Düşmanını ve kendini tanı ve tehlikesiz bir zafer kazan, göğü ve yeri tanı ve her savaştan zaferle çık.

Dokuz Arazi

Sun Zi der ki:

Savaş sanatında dağınık, sınır, çekişmeli, açık, merkezî, önemli, zor, kuşatılmış ve çaresiz araziler vardır.

Yerel beyler kendi topraklarında savaşıyorsa buna dağınık arazi denir.

Askerler ile [topraklarından] içeri giriliyor, ama çok derinlere ilerlenmiyorsa bu sınır arazidir.

Ele geçirmek hem kendi ordumuz, hem de düşman için avantajlı ise bu çekişmeli arazidir.

Ordunun ilerleyebildiği, düşmanın da orduya doğru harekete geçebildiği arazi açık arazidir.

Beyliklerin sınırlarının kesiştiği [bölgede] ilk varan [ve yerleşenin] yerel unsurların desteğini alacağı yer merkezî arazidir.

Askerler ile [düşman topraklarının] derinlerine giriliyor, geride [düşmanın] birçok şehri bırakılıyorsa burası önemli arazidir.

Dağları ve ormanları, sulak alan ve bataklıkları aşmayı gerektiren, güçlkle ilerlenen yolların tamamı zor arazidir.

Girişleri dar ve geçit vermeyen, çıkışı uzak olan, düşmanın küçük bir kuvvetle kalabalık ordumuza saldırabileceği yer kuşatılmış arazidir.

Ani bir saldırı sayesinde ancak hayatta kalınabilecek, ani saldırı yapılamazsa yok olmaya neden olacak yere çaresiz arazi denir.

İşte bu nedenle dağınık arazide savaşa girme, sınır arazide asla duraklama, çekişmeli araziye [senden önce] ulaşan düşmana saldırma, açık arazide ordunun iletişiminin kesilmesine izin verme, merkezî arazide yerel unsurlarla güç birliği yap, önemli arazide [düşmanın] iâşesini yağmala, zor araziden hızla uzaklaşmaya çalış, kuşatılmış araziden çıkmak için strateji geliştir, çaresiz arazide bütün gücünle savaş.

Eski zamanlarda savaş sanatını bilen komutanlar düşmanın öncü kuvvetleri ile ordularının geride kalanı arasındaki irtibatı kesmeyi bilirlerdi, [böylece] düşman ordusunun ana gövdesi ile diğer birlikleri bir araya gelemezdi, subaylar ve askerler arasındaki iletişim kesilmiş olurdu, üstler astları koordine edemezdi, [düşman] askerleri de savaş nizamına giremezdi.

Durum avantajlıysa harekete geç, avantajlı değilse dur. Böyle bir soru sorulabilir: “[Eğer] düşmanın ordusu kalabalıksa ve saldırıya geçmişse [saldırıyı] nasıl karşılamalı?”

Denir ki: “Onun istediklerini ele geçir, [böylece] isteklerini dinleyecektir.”

Savaşta en önemli unsur sürattir, düşman hazırlıksızken harekete geçilmeli, öngöremediği yoldan gidilmeli, beklemediği anda vurulmalıdır.

Düşman topraklarında savaşın yolu: [Düşman topraklarının] derinlerine girdikçe [askerler] tek yürek olurlar, [düşman] buna karşı koyamaz; verimli topraklara girince bunu ordunun iâşesi için kullan; askerlerini iyi besle ve yorulmalarına izin verme, morallerini yüksek tut, stratejini ustaca kur ki [düşman] önceden ne yapacağını kestiremesin.

Askerlerini öyle bir yere konuşlandır ki, ölüm dışında hiçbir şey onlara geri adım attıramasın, ölümle bile karşılaşsalar geri adım atmasınlar, [böylece] subaylar ve askerler bütün güçleriyle savaşırlar. Askerler çıkışı olmayan durumlarda korku nedir bilmezler, gidecekleri hiçbir yol kalmayınca tek vücut gibi davranırlar, [düşman] topraklarında sıkışınca [bütün güçleriyle] mücadele etmekten başka çareleri yoktur.

İşte bu durumda askerler talim olmadan da savaştacak, emir vermeden saldıracak, istenmeden de birlik olacak, emir verilmeden gerekeni yerine getirerek güvenilir olacaklardır, [aralarında oluşabilecek] şüpheler engellenirse ölseler de geri çekilmeyeceklerdir.

Askerlerimin fazladan zenginliğinin olmaması onların zenginliği sevmemesinden, ölümden korkmamaları uzun yaşamak istememelerinden değildir.

Hücum emri verildiği anda oturmakta olan askerlerin gözyaşları giysilerini ıslatır. Hissizleşip uzananların gözyaşları yanaklarından aşağı süzülür. Onları dönüşü olmayan bir yola sürüklerseniz, tıpkı Zhu ve Gui⁹ gibi cesur olacaklardır.

İşte bu nedenle orduyu iyi sevk ve idare eden kişi, Shuai Ran¹⁰ gibi olmalı; Shuai Ran denen şey Chang Dağı¹¹'nin yılanıdır. Başına saldırılırsa kuyruğuyla, kuyruğuna saldırılırsa başıyla karşılık verir, gövdesine saldırılırsa hem başı hem kuyruğuyla saldırır.

Böyle bir soru sorulabilir: “Ordu Shuai Ran’ı mı örnek almalıdır?”

Denir ki: “Evet.”

9 İlkbahar-Sonbahar dönemi kahramanlarından Zhuan Zhu, Wu Beyliği’nden ve Cao Gui ise Lu Beyliği’ndendir.

10 Eski Çin’de askerlikle ilgili konularda benzetme yapmak için kullanılan efsanevi bir yılan.

11 Eski Çin’de Heng Dağı olarak da bilinir. Shan Xi eyaleti sınırları içinde bulunmaktadır.

Wu Beyliği ile Yüe Beyliği'nin insanları birbirlerine kin beslerler, [ancak] aynı gemide bir ırmağı geçiyor olsalar ve bir fırtına ile karşılaşsalar birbirlerine sağ ve sol elin yardım ettiği gibi yardım ederler. İşte bu nedenle atları bir arada tutmak ve at arabalarının tekerleklerini toprağa gömmek güvenilir değildir; askerleri cesaretle ve bir arada savaştırmak doğru yönetim yoluyla gerçekleşebilir; güçlü ve zayıf yönleri kullanarak zafer kazanmak araziyi iyi yönetmek ile olur.

İşte bu nedenle orduyu iyi sevk ve idare eden kişi, bütün bir orduyu emirlerine uyan tek bir asker gibi yönetebilir.

Komutanın sorumluluğu: [Askerî] sırlarını [sessizlik içinde] gizlemek ve dosdoğru yönetmektir. [Komutan] subay ve askerlerinin kulak ve gözlerini oyalamalı, onlara asla bilgi vermemelidir. Bu işi kolaylaştırmak için taktiklerini değiştirmeli, kimsenin öğrenmesine izin vermemelidir; [orduyu] konuşlandığı yeri [sıklıkla] değiştirmeli, dolambaçlı yollar kullanarak kimsenin ne yaptığını anlamamasını sağlamalıdır.

Komutan emir verdiğinde, tıpkı yüksek bir yere çıkılmış da ardından [kimsenin inmemesi için] merdiven tek-melenmiş gibi davranmalı; yerel beylerin topraklarının derinliklerine ilerlerken bir ok gibi ileri atılmalı, gemileri yakmalı ve yiyecek kaplarını kırmalı, [ordusunu] bir koyun sürüsü gibi hızla peşinden sürüklemeli, bir orada bir burada aniden ortaya çıkmalı, nereye gittiğini kimse anlamamalıdır. Bütün ordusunu bir araya getirip en tehlikeli yere gidebilmelidir, işte buna komutanın sorumluluğu denir.

Dokuz arazide değişik taktikler oluşturmayı, avantaj elde etmek için ilerlemeyi veya geri çekilmeyi ve [bunların yanında] askerin durumunu yönetmeyi hesaba katmamak olmaz.

Düşman topraklarında savaşın yolu: [Ordu] düşman topraklarında ne kadar derinlere ilerlerse savaşma isteği o kadar çok, dağılması o kadar zor olur; ne kadar az ilerlerse savaşma isteği azalır ve dağılması kolay olur. Başka bir ülkenin [beyliğin] sınırlarını aşıp savaşa gidiyorsa [bu] dönüşü olmayan arazidir; dört tarafı açık yer merkezî arazidir; [düşman topraklarının] derinlerine ilerlenmişse [bu] önemli arazidir; [düşman topraklarının] içinde çok uzağa ilerlenmemişse bu sınır arazidir; arkanda sarp bir arazi ve önünde dar bir geçit varsa bu kuşatılmış arazidir; geri çekilmenin mümkün olmadığı yer çaresiz arazidir.

İşte bu nedenle dağınık arazide [ordunun] iradesini birleştirmeli; sınır arazide arkada kalanları toparlamalı; çekişmeli arazide arkada kalanları hızla [ordunun kalanına] yetiştirmeli, açık arazide dikkatle savunma yapmalı; merkezî arazide [yerel beylerle] sağlam ittifaklar oluşturmali; önemli arazide ordunun iâşesini garantiye almalı; zor arazide hızla yol alıp uzaklaşmalı; kuşatılmış arazide çıkış yolları kapatılmalı; çaresiz arazide, [askerlere] ancak ölüm göze alınırsa hayatta kalınacağı söylenmelidir.

Bu nedenle [komutan] askerlerin ruh halini iyi bilmelidir, [onlar] kuşatıldıklarında direnecek, mecbur olduklarında bütün güçleriyle savaşacak ve zor durumda emirlerle itaat edeceklerdir.

[Art niyetli] yerel beyleri tanımadan onlarla güç birliği yapılmaz. Dağları ormanları, tehlikeli ve engebeli yerleri, sulak alan, bataklık gibi [geçit vermeyen] arazi koşullarını bilmeden asker yola çıkarılmaz. Yerel rehberler olmadan arazi koşullarını avantaja çevirmemiz olası değildir. Bunların sadece birini bile bilmeyen [komutanın yönettiği] ordu güçlü bir hükümdarın ordusu olamaz.

Güçlü bir hükümdarın ordusu büyük bir ülkeye [beyliğe] saldırıyorsa [düşmanın] kuvvetlerini zamanında top-

lamasına ve birleştirmesine, [onları korkutarak] müttefiklerinin ona destek olmasına izin vermez.

Bu nedenle [böyle bir ülke] başka bir ülke [beylik] ile ittifak yapmaya ihtiyaç duymaz ve bu ülkelerde güç tesis etmez, sadece kendi [halkı ve ordusunun] gücüne dayanır, böylece şehirlerini zapt eder ve o ülkeyi ortadan kaldırır.

Olağanüstü ödüller ve olağanüstü emirler ver ki, bütün bir orduyu [âdeta] tek bir asker gibi yönet. [Orduna] Talimatlar ver, ancak asla planlarını açık etme; avantajları anlat, [fakat] tehlike ve zarardan bahsetme. Onları ölüm kalım savaşına it ki ardından hayatta kalabilsinler. Ordu ancak böyle bir tehlikeden çıkarsa hezimetini zafere çevirebilir.

Bu nedenle savaş, düşmana planlarının işe yarayacağını düşündürmek, [ancak] bütün gücünle düşmana saldırmaktır; [böylece] düşmanın komutanını bin li uzakta da olsa öldürebilirsin, işte buna beceri ile büyük bir hedefi gerçekleştirmek denir.

İşte bu nedenle [savaş] kararını verdiğin zaman bütün kapılardaki girişleri durdur, [düşmanın] elçileri ile bütün irtibatı kes; ata tapınağında stratejini büyük bir gizlilik ve titizlikle incele ve son kararını ver. Düşmanın açığını bulursan derhal saldır. [Düşman] için en değerli yere beklemeksizin ve aniden hücum et. Kazanmak için planlarını düşmanın hareketlerine göre değiştir. İşte bu nedenle başlangıçta bir bakire gibi ol ve düşman kapısını sana açsın, sonra bir tavşan gibi hızlı hareket et, düşman karşılık vermekte geç kalsın.

Ateşle Saldırı

Sun Zi der ki:

Ateşle saldırmanın beş çeşidi vardır: Bir [düşmanın] birliklerine, iki iâşe ve malzemelerine, üç [taşıma için kullanılan] at arabalarına, dört depolarına, beş ikmal yollarına.

Ateşi yakmak için belli şartlar gerekir, malzeme mutlaka hazır olmalıdır. Ateşle saldırmanın bir zamanı, ateşi yakmanın bir günü vardır. Zamanı havanın kuru olduğu [mevsim], günü ayın¹² dört doğru halidir. Ayın bu dört halindeki günlerde rüzgâr olur.

Ateşle saldırılarda beş çeşit değişikliğe karşı hazır olmak gerekir. [Düşmanın kamp kurduğu yerin] içine ateşle saldırdığında en kısa zamanda dışarıdan müdahaleye hazır şekilde bekle. Yangın çıktığı halde [düşman] askeri sessizse dur ve saldırma, ateşin yayılmasını bekle, saldırma mümkün olursa hemen saldır, saldırma mümkün değilse saldırma. [Düşmanın kamp kurduğu yerin] dışından ateşle saldırabiliyorsan, ateşin içeri yayılmasını beklemeye gerek yoktur, uygun zamanda hücum et. Rüzgâr karşıdan esiyorsa ateşle saldırma. Rüzgâr gündüz esmeye devam ederse gece duracaktır.

12 Geleneksel Çin astronomisinde Ay'ın 4 hali.

Ordu ateşin bu beş değişik halini bilmeli ve [saldırı için] uygun zamanı kollamalıdır.

Bu nedenle ateşin yardımıyla saldıranın [zaferi] bellidir, suyun [ırmağın] yardımıyla saldıran ise [sadece] güçlüdür. Su [ırmak] [düşmanı] ilerlemekten alıkoyabilir, [ancak onunla] herhangi bir şey ele geçirilemez.

Savaşta zafer kazanmaya, ama bunu iyi değerlendirememeye [kaderde] kaynakları boşa harcamak denir.

Bu nedenle denir ki:

Akıllı hükümdar hesabını iyi yapmalı, iyi komutan [durumdan] faydalanmalıdır. Eğer avantaj yoksa harekete geçmemeli, bir şey elde edilmeyecekse orduyu kullanmamalıdır ve durum kritik değilse savaşmamalıdır.

Hükümdar bir anlık öfkeyle ordusunu savaşa yollamamalı, komutan da [öfke anının] sıcaklığıyla savaşa girmemelidir; avantaj sağlanacaksa harekete geçmeli, avantaj yoksa durmalıdır. Bir anlık öfke zamanla yerini mutluluğa bırakır, öfkenin sıcaklığı ise zamanla geçer; ancak bir ülke yok olursa geri dönüşü yoktur ve [savaşta] ölenleri de kimse geri getiremez.

Bu nedenle akıllı hükümdar sağduyulu, iyi bir komutan ise dikkatli olmalıdır, işte bu ülkeyi ve orduyu korumanın yoludur.

Casus Kullanma

Sun Zi der ki:

Orduyu savaşa yollamak için yüz bin askerin bin li yol alması gerekir, halktan toplanan [vergilerden] ve devlet hazinesinden günlük bin altın masraf yapılır; ülkenin içinde ve dışında karışıklıklar çıkar, [ordunun] ikmali için yedi yüz bin aile [tarım] işlerini yapamaz hale gelir. Yıllarca devam eden savaşın gayesi bir gün zafer kazanmaktır, [komutan] rütbeye ve yüz altınlık menfaatlere düşkünse, düşmanın durumunu bilmiyorsa, insancıl değilse o kişiden komutan olmaz, hükümdarın yardımcısı olmaz, zafer sahibi olmaz.

Bu nedenle akıllı hükümdar ve erdemli komutan ordusunu savaşa gönderdiğinde düşmana karşı zafer kazanır, başarı kazanmak sıradan kişileri aşan bir iştir, olacakları önceden bilmeyi gerektirir. Olacakları önceden bilmek ruhlar veya hayaletlerden bilgi almayla, geçmişte yaşanmış benzer olaylarla karşılaştırmayla veya astrolojik tahminlerle mümkün değildir, bu bilgi ancak insanlardan alınabilir, bu insanlar da düşmanın durumunu bilenlerdir.

Bu nedenle kullanılan casusun beş çeşidi vardır: Yerel casus, düşmanın içindeki casus, taraf değiştirmiş casus, ölü casus ve canlı casus.

Beş çeşit casus kullanılırken [düşman] bunun yolunu bilmez, işte buna hikmet denir ve hükümdarın hazinesidir.

Yerel casuslar [düşman toprağında] yaşayan yerli kişilerdendir. Düşmanın içindeki casus düşmanın içindeki [subay] memurlardandır. Taraf değiştirmiş casus düşmanın [bize çalışan] casuslarıdır. Ölü casus düşmana yanlış bilgi veren, bizim verdiğimiz yanlış bilgiyi düşman casusuna iletendir. Canlı casus düşmandan doğrudan bilgi getirendir.

Bu nedenle orduda [komutan ile] casuslardan daha yakın ilişkiye sahip ve ödüllendirmede casustan daha ileride bir kişi olmaz. Sırların korunmasında casuslukla ilgili olanlardan daha gizlisi olmaz.

Bilge olmayanlar casus kullanamazlar, insancıl ve adil olmayanlar casuslardan faydalanamazlar, zeki olmayanlar casusların getirdikleri bilgiden yararlanamazlar.

Bu ne maharettir! Bu ne hikmettir! Casusların kullanılmayacağı bir yer yoktur. Eğer casusun işi başlamadan birileri tarafından duyulmuşsa casus ve duyduklarını anlatanların tamamı öldürülmelidir.

Savaşta bir şehre saldırılacaksa, bir [düşman] komutanı öldürülecekse öncelikle mutlaka savunma yapan komutanın, yardımcılarının, habercilerin, nöbetçilerin ve korumaların isimlerinin casus tarafından ayrıntılarıyla öğrenilmesi emredilmelidir.

Düşmanın bizden istihbarat toplamak için gönderdiği casuslar mutlaka öğrenilmelidir, onları satın almak, [düşmana] geri göndermek ve taraf değiştirmiş casus olarak kullanmak gerekir.

Böylece [taraf değiştirmiş casuslar sayesinde] yerel casuslar, düşmanın içinden casuslar elde edilebilir ve kullanılabilir; bu sayede ölü casuslar düşmana yanlış bilgiler verir. Böylece [taraf değiştirmiş casuslar sayesinde] canlı casuslar doğru zamanda düşmanla ilgili bilgileri getirebilirler.

Bu beş casusluğu hükümdar mutlaka bilmelidir, [düşmanın durumunu] öğrenmek için mutlaka taraf değiştir-

miş casuslar gereklidir, bu nedenle taraf değiştirmiş casuslar mutlaka cömertçe ödüllendirilmelidir.

Tarihte Yin Hanedanı'nın yükselişi Yi Zhi'in¹³ Xia Hanedanı'nın hizmetinde olmasından, Zhou Hanedanı'nın yükselişi Lü Ya'nın¹⁴ Yin Hanedanı'nın hizmetinde olmasındandır.

Bu nedenle sadece akıllı hükümdar ve erdemli komutan üstün ve zeki kişileri casusları yapar ve büyük başarılar elde eder. Bu savaşta çok önemlidir, ordu buna dayanarak hareket eder.

13 Xia Hanedanı'nın üst düzey memurlarındandır, daha sonra taraf değiştirmiş ve Yin Hanedanı'na Xia Hanedanı'nı ortadan kaldırması için hizmet etmiştir.

14 Yin Hanedanı'nın üst düzey memurlarındandır, daha sonra Zhou Hanedanı'nın hizmetine girmiş, Yin Hanedanı'nın ortadan kaldırılması için bilgi vermiştir.